

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN [2663-0265](#) (print) ISSN [2663-0273](#) (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Влада Русланівна Негіна

Аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет імені
Олеса Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49000, Україна
E-mail: vnegina17@gmail.com,

Олександр Юрійович Висоцький

Доктор політичних наук, професор, професор
кафедри міжнародних відносин Дніпровського
національного університету імені Олеса Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49000, Україна
Email: vysalek@gmail.com,

Vlada Niehina

Ph.D. student of of the International Relations
Department,
Oles Honchar Dnipro National University,
72 Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6016-845X>

Oleksandr Vysotskyi

D.Sc. (Political Science), PhD (History), Professor,
Professor of the International Relations Department,
Oles Honchar Dnipro National University,
72 Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0712-8499>

УДК 13 +122

ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ІЗРАЇЛЮ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Received 30 September 2020; revised 23 October 2020; accepted 16 November 2020

DOI: 10.15421/352039

Анотація

Аналізуються відносини між Ізраїлем та країнами Латинської Америки за останні десятиліття (2000-2019 роки), і стверджується, що зміцнившись імідж Ізраїлю як технологічного лідера, грає ключову роль у цьому. Автори приділили особливу увагу з'ясуванню технологій зовнішньої політики Ізраїлю на латиноамериканському напрямку, визначенню особливостей їх реалізації та результатів застосування. Країни Латинської Америки стали розглядати Ізраїль як джерело технологій. Тенденція спостерігається практично повсюдно і незалежно від політичної ситуації на Близькому Сході та триваючого ізраїльсько-палестинського конфлікту. В останні роки, паралельно з політичними кризами та зміною режиму у Латинській Америці, у країнах континенту відбулися значні поліпшення у напрямку Ізраїлю. Перші дипломатичні візити прем'єр-міністра Ізраїлю Бен'яміна Нетан'ягу до латиноамериканських країн сприяли підписанню низки двосторонніх угод у різних сферах.

Ключові слова: зовнішня політика, Ізраїль, Латинська Америка, вектор, дипломатія, ліві, праві, технологічний підхід.

Latin American Vector of Israel's Foreign Policy: Technological Dimension

Abstract

This article analyzes relations between Latin American countries and Israel over the past decades (2000-2019) and argues that Israel's strengthened image as a technological leader. The authors paid special attention to clarifying the technologies of Israel's foreign policy in the Latin American direction, determining the specifics of their implementation and the results of their application. Latin American countries to start viewing Israel as a new and intriguing source for technology. This trend is almost across the board and irrespective of the political situation in the Middle East and the ongoing Israeli-Palestinian conflict. In recent years, parallel to the political crises and regime changes in Latin America, there has been a significant improvement in countries on the continent towards Israel. The first diplomatic visits of Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu to Latin American countries contributed to the signing of a number of bilateral agreements in various fields.

The potential of economic growth in emerging markets such as Latin America makes it an attractive destination for Israeli investors. The region is projected to expand in the next few years despite continued economic uncertainty. The Israeli government is currently endorsing long-term investment channels in Latin America to take advantage of these developments.

Keywords: *foreign policy, Israel, Latin America, vector, diplomacy, left-wing, right-wing, technological approach.*

Постановка проблеми.

В останні роки дипломатична діяльність Ізраїлю в Латинській Америці активізувалася. У 2017 році прем'єр-міністр Ізраїлю Бен'ямін Нетан'ягу відвідав Аргентину, Колумбію, Парагвай та Мексику. У 2018 році він відвідав Колумбію, Гондурас, Чилі, Гватемалу та Аргентину. Ближче до кінця цього року він відлетів до Бразилії (ставши першим діючим прем'єр-міністром Ізраїлю, який відвідав цю країну), щоб відвідати церемонію інавгурації президента Жаїра Болсонаро. Президент Бразилії здійснив взаємний візит до Єрусалиму у 2019 році, повторивши свою підтримку визнання Єрусалима столицею Ізраїлю [Landau 2019; Oster 2019]. Дипломатичні зусилля, здається, приносять свої результати. На додаток до міцних та тривалих економічних відносин між Латинською Америкою та Ізраїлем, політичні зв'язки були посилені. Пропалестинський запал ряду країн, зокрема деяких країн Латинської Америки, зменшився за останнє десятиліття внаслідок наполегливої зовнішньої політики Ізраїлю на глобальному та регіональному рівнях. На відміну від напружених відносин між США та Ізраїлем за адміністрації колишнього президента Барака Обами, зв'язки з Вашингтоном досягли нової кульмінації з переїздом в Єрусалим посольства США за часів президентства США Дональда Трампа. Однак у деяких районах цей крок був сприйнятий як загострення ізраїльсько-палестинського конфлікту, оскільки не було запропоновано жодного діючого механізму для просування мирного процесу.

Регіональний розвиток також сприяв формуванню середовища в певних частинах світу, яке є більш прихильним до Ізраїлю. Країни Перської затоки утримуються від пропаганди палестинських справ занадто голосно, щоб не викликати протидії єврейській державі. Багато хто вважав візит Бен'яміна Нетан'ягу до Оману у 2018 році переломним моментом, який відкрив давні, неспокійні зв'язки та нову еру у відносинах. Аналогічним чином, намагаючись нормалізувати відносини з Ізраїлем, Дубай погодився дозволити Ізраїлю відкрити па-

вільйон на Всесвітній виставці-2020 [Lazaroff 2019]. Усі ці події свідчать про позитивні зміни сприйняття Ізраїлю щодо до палестинського питання, і це, безперечно, стосується також країн Латинської Америки.

Незважаючи на те, що існує значна кількість літератури про детермінанти ізраїльської зовнішньої політики, є дуже мало досліджень, присвячених зростаючому впливу Ізраїлю у Латинській Америці. Однією з причин цього є своєрідна позиція Ізраїлю у своєму регіоні, тобто більша частина грантів стосовно Ізраїлю присвячена арабо-ізраїльському конфлікту, з особливим акцентом на ізраїльсько-палестинський мирний процес. Відповідно, роботи із зовнішньої політики Ізраїлю в основному досліджують динаміку регіональної політики на Близькому Сході та у Північній Африці. Окрім регіональних справ, іноземні політики в Ізраїлі зробили важливі кроки у напрямку розвитку відносин з країнами Латинської Америки, Африки та Східної Азії. Тісні зв'язки Ізраїлю з Латинською Америкою простежуються з часів створення єврейської держави. Однак є кілька пояснень поживання цього явища. Необхідно вивчити як системні, так і внутрішні фактори. Окрім погляду на Ізраїль, слід звернути увагу на останні трансформації, що відбулися у Латинській Америці. Ми прагнемо зробити це з позицій технологічного підходу. Це означає, що зовнішня політика Ізраїлю розглядається нами як система технологій, спрямованих на реалізацію національних інтересів Ізраїльської держави в латиноамериканському регіоні. Ми розглядаємо дипломатичні обміни, політику та торгівлю, а також культуру та оборону. Важливо також дослідити сектори, через які розвиваються відносини, щоб запропонувати всеосяжну основу для розуміння останніх подій у зовнішній політиці Ізраїлю. Нарешті, досліджуємо останні події у відносинах між Ізраїлем та країнами регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Грунтуючись на аналізі останніх публікацій по темі статті, варто відзначити, що остан-

нім часом з'явилася певна кількість цікавих робіт з зовнішньої політики Ізраїлю у латиноамериканському регіоні. Ми хотіли б виділити низку цікавих досліджень, серед яких праці Д.Ваксмана [20], М.Діманта [3], А.М. Кацовіча [8], Я.Бар-Сіман-Тов [9], С.Р.Девіда [2], А.Рана [14], Дж.А. Кахана [14], Г.Верменбола [21]. Ці роботи заклали міцну основу для осмислення досліджуваної теми і дали нам значний імпульс для розуміння зовнішньої політики Ізраїлю в технологічному вимірі.

Мета роботи - з'ясувати технології зовнішньої політики Ізраїлю на латиноамериканському напрямку, визначити особливості їх реалізації та результати застосування.

Методологічною основою дослідження став технологічний підхід, який дозволив нам структурувати знання про зовнішню політику Ізраїлю таким чином, щоб виділити її ефективні практики, які можуть бути інтерпретовані як технології.

Виклад основного матеріалу.

Коротка історія ізраїльсько-латиноамериканських відносин

Єврейські громади у Латинській Америці недостатньо великі, щоб чинити великий вплив на політичні справи своїх країн. У той же час існує триваюча життєздатність двосторонньої міграції, а також зусилля ізраїльського уряду та єврейських фондів в Ізраїлі та Латинській Америці задля підтримки тісних зв'язків між цими громадами та єврейською державою, створили ситуацію, у якій латиноамериканська єврейська культура демонструє сильну культурну свідомість. Ця близькість ставиться під сумнів у суспільствах, в яких вони живуть, де іноді вважають, що євреї мають подвійну лояльність. Оскільки євреї настільки тісно ототожнюються з Ізраїлем або так тісно ототожнюються з ним самі, а також враховуючи яскравість ізраїльсько-палестинського конфлікту, латиноамериканські євреї часто стикаються з критикою, спричиненою діями Єрусалиму [Ran&Cahan 2012].

Багато країн Латинської Америки позитивно сприйняли створення Ізраїлю у 1948 році: Ізраїль забезпечив підтримку «блоку вісімнадцяти» латиноамериканських країн, які проголосували за членство в Організації

Об'єднаних Націй для нещодавно створеної держави. Однак підтримка Латинською Америкою створення та визнання Ізраїлю була здебільшого результатом тісних відносин цих країн із США.

Бразилія – найбільша країна Латинської Америки, особливо голосно схвалила «План розділу 1947 року на Генеральній Асамблеї ООН». Хоча Бразилія була не єдиною країною Латинської Америки, яка проголосувала за, бразильський дипломат Озвалду Аран'я зіграв ключову роль у процесі як тодішній генеральний секретар Генеральної Асамблеї ООН. Через його перенесення сесії, прихильники плану мали додатковий час, щоб переконати інші країни проголосувати на підтримку Ізраїлю. Гватемала також була особливо важливою учасницею дискусій як член Спеціального комітету для Палестини (ЮНСКОП), де її представляв тодішній посол Хорхе Гарсія Гранадос. Ізраїль згодом відзначив обидві країни та їх відповідних представників. Взаємні дипломатичні місії були створені в Ізраїлі та різних країнах Латинської Америки, починаючи з 1949 року. Протягом наступних років двосторонні відносини швидко зміцнювались.

Існували два основні фактори, які визначали хід відносин у ті роки. Перший – це сильний вплив Вашингтона на зовнішню політику латиноамериканських країн, а другий – незначна роль, яку цей регіон відіграє у глобальних справах [Kasowicz 2017: 203]. Однак особливі стосунки між США та Ізраїлем час від часу перешкоджали зусиллям Ізраїлю розвивати відносини з Латинською Америкою – особливо протягом 1960-х та 70-х років, коли антиамериканські настрої були поширені, а політичні реалії з домінуванням лівих урядів Перу, Куби, Чилі та пероністської Аргентини. Зокрема, Шестиденна війна 1967 року запламувала імідж Ізраїлю, зробивши його схожим на довірену особу Вашингтона та на верхівку західного імперіалізму на Близькому Сході. Розриви у відносинах США та Латинської Америки призвели до відповідного розриву у відносинах цих країн з Ізраїлем. Нафтова криза 1973 року та одночасне небажання Вашингтона надавати допомогу у розвитку, прискорили перехід у зовнішній політиці ба-

гатьох країн регіону на прагматичну позицію, яка диверсифікує їх економічних та дипломатичних партнерів у всьому світі.

Політичний клімат у Латинській Америці під час «холодної війни» сприяв підтримці Сполученими Штатами військових режимів, які залежали від використання сили для свого виживання. Таким чином, ще одним фактором, який поставив відносини Ізраїлю з країнами Латинської Америки у негативному світлі, було озброєння таких правих урядів. Військові зв'язки між Ізраїлем та Латинською Америкою можна простежити ще до 1970-х років; зброя, що імпортується з Ізраїлю, часто використовувалася для «придушення внутрішнього інакомислення».

Динаміка зовнішньої політики Ізраїлю щодо Латинської Америки

У галузі досліджень зовнішньої політики Ізраїлю існують суперечливі інтерпретації факторів, що сприяють певному результату зовнішньої політики. Наприклад, американський професор Шиблі Телхамі стверджує, що зовнішня політика Ізраїлю була розроблена не лише з урахуванням абстрактної концепції «національного інтересу», нав'язаної структурними можливостями та обмеженнями міжнародних систем як такої, але також на ідеологічних платформах чинних політичних партій та внутрішньому контексті. Професор Каліфорнійського університету Дов Уоксмен розширює думку, підкреслюючи, що зовнішню політику Ізраїлю неможливо повністю пояснити без урахування його національної ідентичності. Він підкреслює, що неореалізм з його явними матеріалістичними рамками пропонує лише редукаціоністську точку зору на це питання. Отже, щоб надати цілісну перспективу, ми повинні звернутися як до зовнішнього, так і внутрішнього виміру латиноамериканської політики Ізраїлю. Незважаючи на те, що для пояснення зовнішньої політики Ізраїлю виникло багато теорій, домінуюча перспектива, що базується на реальній політиці, була і залишається повсюдною у літературі. З самого свого заснування Ізраїль, як держава, оточена ворожими арабськими країнами, стурбована своєю онтологічною безпекою. Як наголосив професор з міжнародних відносин

Університету Джона Гопкінса Стівен Р.Девід, Ізраїль стикається з набором «екзистенційних загроз», починаючи від внутрішніх демографічних викликів та закінчуючи зовнішніми бойовими діями [David 2008]. Численні арабо-ізраїльські війни змусили єврейську державу зберігати пильність перед постійними загрозами з боку сусідів.

Як вже зазначалося вище, арабо-ізраїльські війни 1967 та 1973 років породили негативне ставлення до Ізраїлю у більшості країн, що розвиваються. Протягом перших десятиліть незалежності, відносини Ізраїлю з Радянським Союзом відзначалися підозрою і навіть ворожістю, так що до 1970-х років Єрусалим став пріоритетом налагодження міцних зв'язків із США. Ізраїль також прагнув встановити союзи з «периферійними» державами, такими, як Туреччина, Ефіопія та з Іраном (до Ісламської революції 1979 року). Зовнішня політика Єрусалиму щодо латиноамериканських держав також може вважатися продовженням стратегії в обхід спроб ворогів Ізраїлю ізолювати його на міжнародній арені. З іншого боку, більш ліберальна перспектива підкреслює демократичні повноваження Ізраїлю, що робить його винятком у регіоні. Наприклад, унікальні відносини між США та Ізраїлем часто пояснюються тим, що обидві країни віддані демократії, а також тим, що багато хто вважає своїм спільним іудейсько-християнським надбанням недержавних суб'єктів у формуванні зовнішньої політики. Прикладом є те, що ізраїльська дипломатія спирається на свої комерційні підприємства у всьому світі та військово-промисловий комплекс, що об'єднує уряд та приватні підприємства, відіграє центральну роль у зміцненні відносин за його межами. Крім того, пояснення «другого образу», репрезентовані представником теорії неореалізму Кеннетом Уолтцом [Waltz 2001], дають корисну основу для аналізу зовнішньої політики Ізраїлю. Як підкреслюють плюралістичні теорії, процес прийняття рішень є продуктом множинних взаємодій між акторами зовнішньої політики. Дійсно, безліч акторів (починаючи від профспілок та закінчуючи політичними партіями), а також громадська думка, мають значний вплив на процес прийняття

рішень в Ізраїлі. Точно так же ці актори, особливо оборонна промисловість, приймають участь у формуванні зовнішньої політики Ізраїлю. У зв'язку з цим продаж зброї Ізраїлем у Східній Азії, Південній Азії та Латинській Америці призвели до розвитку двосторонніх зв'язків. Відповідно, одним із найважливіших елементів ізраїльсько-латиноамериканських відносин є зростання обсягу торгівлі зброєю.

Немає сумнівів, що взаємодія Ізраїлю з євреями у всьому світі є важливим аспектом зовнішньої політики, і, звичайно, у Латинській Америці, а також стратегічний контекст, в якому відбувається прийняття зовнішньополітичних рішень з урахуванням історії та проблем євреїв. Як і в інших випадках, єврейська діаспора у Латинській Америці є одним із факторів, що впливають на зовнішню політику Ізраїлю у регіоні. Існування давніх єврейських громад, члени яких мігрували з різних частин старого світу у різний час, зміцнює культурні та економічні зв'язки з Ізраїлем та консолідує м'яку силу Ізраїлю. Однак, незважаючи на високий рівень отождолення латиноамериканських євреїв з їхньою релігійною та етнічною спадщиною (про що свідчить велика кількість єврейських громадських організацій), неможливо говорити про латиноамериканську єврейську громаду як про однорідну, оскільки її члени дотримуються різноманітних релігійних, політичних та соціальних світоглядів.

Зміни політичних умов

Ізраїльсько-латиноамериканські відносини, які дружно розпочалися у 1940-х роках, з того часу зазнали злетів та падінь – наслідків ідеологічних розбіжностей та антиамериканських чи проамериканських настроїв у регіоні. Загалом, економічні та військові відносини велися в умовах, сприятливих для всіх сторін. Починаючи з 1960-х років, мовчазне порозуміння поділяло відносини на два канали: дипломатичний та економічний. Здається, Ізраїль фактично прийняв підтримку Латинської Америки для палестинської справи (за винятком деяких невеликих держав Центральної Америки), але не дозволив цій позиції перешкоджати взаємним зусиллям щодо поліпшення економічних зв'язків, в основному заснованих на торгівлі із ізраїльською оборон-

ною промисловістю. Було очевидним у період після холодної війни, і особливо в роки «Рожевої хвилі» у Латинській Америці (маючи на увазі широкі зміни у лівому напрямку національних урядів). Угода між Ізраїлем та торговельно-економічним союзом МЕРКОСУР (Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай) про Вільну торгівлю 2007 року була підписана, незважаючи на напруженість у двосторонніх відносинах.

Однак політичний клімат у Латинській Америці за останні кілька років, де спостерігається широка підтримка правих лідерів та помітно посилений вплив євангельських християн, здається, дав Ізраїлю можливість зміцнити свої дипломатичні зв'язки у регіоні, які погіршилися з 1990-х років. У ці роки напруженість з Аргентиною зросла після того, як ця країна ефективно розслідувала вибухи у посольстві Ізраїлю у Буенос-Айресі у 1992 році та у єврейському центрі «Аргентинської єврейської асоціації взаємної допомоги» у 1994 році, які забрали життя понад 100 людей і ще сотні постраждали. Протягом того ж десятиліття сходження венесуельського сильного представника Уго Чавеса, який налагодив тісні стосунки з Іраном, змусило Каракас розірвати колись дружні стосунки з Єрусалимом. Однак ці події не стримували Ізраїль від нових зусиль покращення відносин з латиноамериканськими лідерами. Справді, з 2009 року Ізраїль намагається поліпшити свої відносини з країнами регіону за допомогою політики, ініційованої тодішнім міністром закордонних справ Авігдором Ліbermanом.

Етап ізраїльсько-латиноамериканських відносин після 2009 року набув сильного антиіранського виміру, не лише завдяки свідченням стовно вибухів у Буенос-Айресі у 1990-х роках, ініційованих Тегераном та здійснені терористичною організацією «Хезболла», але і присутністю Ірану у регіоні. Для цього відбувалися характерні дипломатичні візити на високому рівні та підписували двосторонні угоди про торгівлю та співробітництво, особливо з країнами «Боліваріанського альянсу для народів Америки», Болівією, Венесуелою та Нікарагуа (Болівія покинула групу у 2019 році; Іран мав статус спостерігача в з перших

років союзу). У 2009 році під час свого візиту Авігдор Ліберман, крім зміцнення існуючих двосторонніх відносин у різних сферах, прагнув пом'якшити все більшу присутність Ірану. Він порушив такі питання, як зростаюча участь терористичної організації «Хезболла» у торгівлі наркотиками у Латинській Америці та серйозні наслідки, які можуть бути результатом поглиблення зв'язків Ірану з Венесуелою та Болівією. І також повторив прохання Ізраїлю до Аргентини щодо розслідування вибухів у Буенос-Айресі. Напруженість, спричинена цими проханнями та подальшою реакцією уряду президента Крістіни Фернандес де Кіршнер, не зменшилася відразу після візиту Авігдора Лібермана. Однак ізраїльсько-аргентинські відносини набули нового оберту у наступні роки та після виборів 2015 року правоцентристського кандидата у президенти Маурісіо Макрі (колишній мер Буенос-Айреса). У січні 2020 року новообраний лівий президент Альберто Фернандес відвідав Ізраїль з метою участі у церемонії в меморіальному комплексі Голокосту «Яд-Вашем», в якій взяли участь багато світових лідерів, присвяченій вшануванню пам'яті жертв Голокосту та 75-ї річниці звільнення концентраційного табору Аушвіц-Біркенау. Та зустрівся з прем'єр-міністром Бен'яміном Нетан'ягу, обговоривши можливість поліпшення двосторонніх відносин.

З 90-х років минулого століття іранська загроза викликала головне занепокоєння. Однак події у 2000-х роках продемонстрували, що ідеологічні розбіжності серед лівих латиноамериканських лідерів призвели до ряду позицій щодо зміцнення зв'язків з Ісламською Республікою. Більше того, бажання Південної Америки нарощувати економічні зв'язки з арабськими країнами зробили «палестинське питання» набагато складнішим у відносинах Ізраїлю та Латинської Америки. Таким чином, у 2000-х роках під час «Рожевої хвилі», незважаючи на вигідні економічні відносини Ізраїлю з багатьма країнами регіону, ліві лідери, такі як колишній президент Бразилії Луїс Інасіо Лула да Сілва та аргентинський президент Нестор Карлос Кіршнер, демонстрували сильну солідарність з палестинцями на диплома-

тичній арені.

У галузі економіки, окрім сировини, Ізраїль в основному імпортує з Латинської Америки такі продукти харчування, як м'ясо, кава, цукор, зерно, кукурудза та какао, а також експортує перероблену сільськогосподарську та хімічну продукцію, електроніку, машини, та програмне забезпечення. Окрім фінансового та будівельного секторів, ізраїльські фірми також беруть активну участь у фазах передвиробничої сільськогосподарської діяльності. Нещодавно уряд Ізраїлю поділився планами щодо розробки конкретних схем фінансування у рамках Міжамериканського банку розвитку з метою надання позик та допомоги латиноамериканським компаніям. Основну увагу планується зосередити на таких сферах, як кібербезпека, водопостачання та сільське господарство, що відображають конкурентоспроможність ізраїльських технологій [Azran 2019]. Двосторонні інвестиційні договори між Ізраїлем та країнами Латинської Америки датуються 1990-ми роками. Такі угоди були підписані з Аргентиною, Сальвадором, Уругваєм та Гватемалою [IMF 2019]. Сьогодні Ізраїль має угоди про Вільну торгівлю з Мексикою (з 2000 року) та блоком МЕРКОСУР (з 2007 року). Гватемала стала помітним торговим партнером Ізраїлю у Центральній Америці. Під час візиту Бен'яміна Нетан'ягу до цієї країни у 2019 році, були підписані різні угоди з метою покращення відносин.

Обидві сторони все ще працюють над взаємовигідною угодою не лише щодо поліпшення торгівлі та інвестицій, але і для надання обмежених можливостей для тимчасового, вільного обігу робочої сили. Ізраїль також підписав двосторонні торгові угоди з Колумбією (2013 рік) та Панамою (2018 рік), які ще не діють [IMF 2018]. Проте, за останні два десятиліття, за винятком Колумбії, латиноамериканські країни визнали державу Палестина. Протягом останніх двох років, після «Рожевої хвилі», унікальна комбінація факторів раптово створила політичний клімат, який, безперечно, був сприятливим для спроб Ізраїлю отримати латиноамериканську дипломатичну підтримку на міжнародній арені. По-перше, відверта підтримка з боку американського

уряду щодо ізраїльських територіальних претензій, по-друге, поява правих президентів у Латинській Америці, які прагнуть розвивати тісні зв'язки з США. Цей клімат сприяв досягненню, хоча і з невеликим запізненням, цілей Ізраїлю, викладених у декларації від травня 2014 року, в якій зазначено про прагнення зміцнити економічні зв'язки з Латинською Америкою протягом наступних трьох років, особливо з Тихоокеанським союзом, в якому було надано статус спостерігача у лютому 2014 року [IMFA 2014].

На дипломатичній арені Ізраїль прагне переконати країни Латинської Америки вчинити певні дії, зокрема, проголосувати за пропозиції Ізраїлю у різних міжнародних організаціях, що включає: розрив зв'язків з Іраном, терористичною організацією «Хезболла» та Палестинською автономією; підтримку перенесення посольств з Тель-Авіва до Єрусалиму. З іншого боку, Ізраїль не вимагає однакового рівня згоди від кожної країни, швидше, воліє задовольнятися тим, що реалістично на даний момент. Досяжність конкретних цілей залежить від субрегіону країни-партнера Латинської Америки, її економічного становища та бажання підтримати Ізраїль у міжнародних організаціях.

Відносини Ізраїль–Уругвай мають свої особливості. Ізраїльські дипломати в Уругваї, країні-члені МЕРКОСУР, не пришвидшують питання перенесення посольства, оскільки це наразі нездійсненно, але все ж працюють, щоб підтримувати добрі стосунки. Поточні та попередні послы намагалися просувати зв'язки між країнами-членами МЕРКОСУР та Ізраїлем, внести зміни до угоди про Вільну торгівлю та прихильність до боротьби з антисемітизмом. Вони також запропонували співпрацю у галузі кібербезпеки, в якій ізраїльські компанії мають високу конкурентоспроможність, та підтримку у голосуваннях міжнародних організацій, таких як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), щоб не допустити міжнародного визнання Палестини [Radio Uruguay 2019]. Бен'ямін Нетан'яху намагався скористатись зростанням правих урядів Латинської Америки, здійснивши кілька візитів до регіону. Останній його візит у

2019 році був четвертим з 2007 року, три з них відбулись між 2017-2019 роками. У контексті того, що Ізраїль намагався скористатися останніми подіями у континентальній політиці, у деяких випадках досягалися цілі без прямих запитів. Наприклад, переїзд американського посольства з Тель-Авіва до Єрусалиму у 2018 році спонукав Гватемалу, Парагвай та Гондурас заявити, що їх посольства також змінять адреси. Гватемала та Гондурас, крім Коста-Рики з залежною від Сполучених Штатів економікою, також є основними імпортерами ізраїльської зброї та складних систем оборони. У 2017 році Ізраїль уклав угоду з Гондурасом на 300 мільйонів доларів про надання йому зброї, кораблів та послуг з кібербезпеки. Ще одним яскравим прикладом є Бразилія. У 1990–2009 роках Ізраїль був сьомим за величиною експортером військової техніки до цієї країни. Під час президенства Луїса да Сілви, Ділми Русефф та Мішеля Темера, після опублікування Національної стратегії оборони у 2008 році, Бразилія розширила співпрацю з ізраїльською оборонною промисловістю. Головною метою Бразилії було поживавлення своїх оборонних систем з особливим акцентом на збільшення потенціалу досліджень та розробок як державного, так і приватного секторів, що пропонують супутні товари.

Деякі країни мають численні контакти з ізраїльським військовим сектором. Хоча даних про продаж військових товарів з відкритим кодом небагато, «Стокгольмський міжнародний інститут досліджень миру» (SIPRI) надає таку інформацію. Згідно з даними, Бразилія та Колумбія є одними з основних споживачів високотехнологічної ізраїльської зброї; авіаційних радіолокаційних систем; систем повітря-повітря, повітря-земля та протитанкові ракетні системи; та БПЛА (безпілотні літальні апарати), що продаються як основна зброя [SIPRI 2019]. Крім цих військових систем, Ізраїль продає програмне забезпечення для спостереження багатьом країнам Латинської Америки.

Поглиблюючи зв'язки цих країн із ізраїльською індустрією безпеки, очевидно, що Бразилія була одним з найважливіших торгових партнерів Ізраїлю. Бразилія стала головним споживачем ізраїльської зброї у 2000-х

роках, а бразильська дочірня компанія «Ares» ізраїльського оборонного підрядника «Elbit Systems», отримала рамковий контракт вартістю приблизно 100 мільйонів доларів на постачання дистанційного керування. Ізраїль – другий за величиною постачальник зброї до Колумбії (після США), включаючи зброю, таку як протитанкові та ракети «земля-земля». Ізраїль також продавав шпигунське програмне забезпечення Колумбії у 2015 році для використання у моніторингу діяльності «Револьюційних збройних сил Колумбії», з яким уряд Колумбії здійснював мирну угоду. Ізраїльська оборонна промисловість також розвивала міцні стосунки з Мексикою у 2000-х роках.

У той час як Болівія за президента Ево Моралеса розірвала свої дипломатичні зв'язки з Ізраїлем у 2009 році, нові члени уряду Болівії вирішили відновити відносини у грудні 2019 року після державного перевороту, який змусив Ево Моралеса покинути країну. Однак найбільші зміни відбулися під час президентської виборчої кампанії 2018 року у Бразилії, коли кандидат у президенти Жаїр Болсонару заявив, що ось-ось почнеться період зближення з єврейською державою. Справді, його прихід до влади, здавалося, активізував відносини між Ізраїлем та Бразилією. На відміну від попередніх керівників лівих урядів, Жаїр Болсонару не висловлював застережень щодо Ізраїлю і дуже прагнув розвивати зв'язки у кількох напрямках – насамперед стосовно економіки та безпеки. Бразилія навіть заявила, що перенесе своє посольство з Тель-Авіва до Єрусалиму. Однак після вступу на посаду Жаїр Болсонару відступив, мабуть, тому, що не хотів розривати економічні відносини з Лігою арабських держав, більшість з яких закуповують бразильське м'ясо та інші харчові продукти. Щоб компенсувати невиконану обіцянку, Жаїр Болсонару організував швидкий дипломатичний візит до Ізраїлю у третьому місяці свого президентства та відкрив комерційний офіс в Єрусалимі. На сьогоднішній день лише Гватемала реалізувала намір перенести посольство. Причини, що лежать в основі загальної позитивної реакції Латинської Америки на спроби Ізраїлю зблизитися, зумовлені поєднанням внутріш-

ньої та зовнішньої політики. Хоча наслідком проізраїльської політики Дональда Трампа не можна нехтувати, було б занадто спрощеним пояснювати перебіг дій лише результатом бажання наслідувати прикладу Сполучених Штатів. Дійсно, політична мета новообраних правих урядів стерти те, що зробили попередні ліві лідери, включаючи встановлення тісних зв'язків з деякими мусульманськими країнами, відіграє важливу роль. Ці зв'язки не тільки передбачали дипломатичну підтримку палестинців, але також дозволили відкрити Латинську Америку таким країнам, як Іран та Сирія. Хоча зростання євангельського християнства у Латинській Америці не є новим явищем, безумовно, це спонукає правих політиків наблизитися до США та підтримати Ізраїль. Крім того, на рішення щодо зміцнення відносин з Ізраїлем, особливо у Бразилії, Гондурасі, Гватемалі та Болівії, впливає відносна політична сила, яку мають євангельські члени уряду. Євангелісти у Північній та Південній Америці очікують визнання Єрусалиму як столиці Ізраїлю, згідно з пророцтвами диспенсационалізму, тому не дивно, що вони закликають своїх політичних лідерів офіційно оголосити її такою. Країни Латинської Америки та Ізраїль зацікавлені у поглибленні вже існуючої співпраці, що базується головним чином на закупівлі високотехнологічних оборонних виробів та зброї. Як підкреслюється у ізраїльській щоденній газеті «Гаарец», ізраїльський експорт зброї у 2017 році досяг рекордного рівня - понад 9 мільярдів доларів. Згідно з аналізом «Стокгольмського міжнародного інституту досліджень миру» (SIPRI), про який повідомляє ізраїльське видавництво «The Times of Israel», єврейська держава була «8-м найбільшим експортером зброї у світі» між 2014 та 2018 роками. Звичайно, за цим є низка причин. Як правильно підкреслюють бразильський професор міжнародних відносин Рафаель Дуарте Вілла та Джуліана Віджано, «на південноамериканському ринку зброї Сполучені Штати більше не домінують». Військова промисловість Ізраїлю багато в чому перевершує свою конкуренцію завдяки своїм інноваційним можливостям, передовим технологіям та людському капіталу. Ця перевага,

безумовно, робить його більш конкурентоспроможним на світових ринках, включаючи ринки Латинської Америки. Більше того, певний час в Ізраїлі постійно підтримується державна підтримка військових підрядників. Більше того, що стосується попиту, слід враховувати геополітичну чутливість латиноамериканських держав. Незважаючи на те, що у наш час на континенті не було повномасштабної війни, це не означає, що у регіоні не було міждержавних мілітаризованих прикордонних конфліктів. З першого десятиліття тисячоліття з'явилася значна кількість літератури, яка підкреслює триваючу гонку озброєнь у Південній Америці, яка залежить від багатьох факторів, включаючи, але не обмежуючись цим, стратегічні розрахунки, рівень загрози та обсяг бюджету. Крім того, з огляду на виникнення громадянських заворушень, особливо, як це спостерігається в сутичках між правими та лівими фракціями, які були поширеними у країнах Латинської Америки в останні роки [ICBS 2010], багато правих урядів відчують потребу у збільшенні своїх можливостей внутрішньої безпеки з великим арсеналом.

Висновки.

Отже, можна виокремити такі технології [Vysotskyi 2017] зовнішньої політики Ізраїлю, які він реалізовував на латиноамериканському напрямі: укладання торгових угод, обіцянка підтримки під час голосування у міжнародних організаціях, офіційні візити ізраїльських високопосадовців до латиноамериканських країн, укладання договорів з латиноамериканськими державами, спрямованих на розвиток науки, технологій та інновацій.

У результаті ефективного застосування зовнішньополітичних технологій Ізраїлем були досягнуті такі цілі: зміцнення позицій у регіоні, ослаблення впливу Ірану на латиноамериканські країни, виключення «палестинського питання» з порядку денного, зміна розстановки сил щодо голосування в ООН по відношенню до Ізраїлю, покращення економічних зв'язків через експорт ізраїльської продукції, програмного забезпечення та зброї.

Хоча між Ізраїлем та державами Латинської Америки існують відносини багато ро-

ків, посилена участь Єрусалиму в регіоні – тема, яка не отримала належного наукового висвітлення. Поява правих партій у Латинській Америці переорієнтувала дипломатію на єврейську державу. Однак нещодавнє поліпшення ізраїльської зовнішньої політики щодо латиноамериканських держав не може бути пояснене виключно політичною трансформацією континентальної політики. Для сприяння ізраїльській дипломатичній діяльності у Латинській Америці збіглися численні фактори. Сюди входять регіональна ізоляція єврейської держави, підписання торгових договорів, інтереси зростаючої оборонної промисловості Ізраїлю та культурні зв'язки з діаспорою. Ізраїльсько-латиноамериканські відносини досягли нової фази, яка характеризується сприятливим політичним, економічним та соціальним середовищем як в Ізраїлі, так і у країнах Латинської Америки. Крім того, не можна не помітити вплив унікальних характеристик американсько-ізраїльських відносин за часів Дональда Трампа. На додаток до згаданої вище динаміки, немає сумнівів, що зовнішня політика Ізраїлю щодо латиноамериканських держав втратила оберти після політичного «глухого кута» внаслідок проведення трьох раундів послідовних національних виборів у 2019–2020 роках. Нестабільність політичної системи Ізраїлю негативно вплинула на процес прийняття зовнішньополітичних рішень. Разом з цим, триваючий судовий процес над Бен'яміном Нетан'ягу може ще більше погіршити ситуацію та пригальмувати прогрес, досягнутий за його перебування на посаді. Ці внутрішні лінії розломів можуть погіршити відносини. Довговічність чинних правих урядів у Латинській Америці є ще одним фактором, що визначає майбутнє відносин з Ізраїлем. Поглиблені політичні зміни в столицях Латинської Америки можуть призвести до негативної реакції, яка вимагатиме перезавантаження дипломатичних відносин. Незважаючи на все це, нинішні ізраїльсько-латиноамериканські зв'язки заслуговують на увагу як приклад успішної багатогранної дипломатії у світовій політиці.

Бібліографічні посилання / References

- Azran, E. (2019). *Israeli Government Fund to Direct Investment toward Latin America*. Retrieved August 15, 2020 from <https://www.haaretz.com/israel-news/business/israeli-governmentfund-to-direct-investment-toward-latin-america-1.6995588>.
- David, S.R. (2008). *Existential Threats to Israel*, Contemporary Israel: Domestic Politics, Foreign Policy, and Security Challenges, Robert O. Freedman (ed.)
- Dimant, M. (2020). *The “Mobileye Effect” in Latin America-Israel Relations, 2009-2019*. Retrieved September 29, 2020 from <https://strategicassessment.inss.org.il/en/articles/the-mobileye-effect-in-latin-america-israel-relations-2009-2019/>
- Israeli Central Bureau of Statistics. (2010). *Israel's Foreign Trade: 2000–2010*, Statistilite 115. Retrieved August 15, 2020 from https://www.cbs.gov.il/en/Statistical/trade_115_e.pdf.
- Israeli Ministry of Finance. (2019). *Bilateral Investment Treaties* Retrieved August 15, 2020 from: <https://mof.gov.il/en/InternationalAffairs/TradeAgreements/Pages/BIT.aspx>.
- Israeli Ministry of Finance. (2018). *Free Trade Area Agreements (FTAs)*. Retrieved August 15, 2020 from <https://mof.gov.il/en/InternationalAffairs/TradeAgreements/Pages/FreeTradeArea.aspx>.
- Israeli Ministry of Foreign Affairs (2014), *Israel to strengthen economic ties with Latin America and Pacific Alliance*, Retrieved August 18, 2020 from <https://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2014/Pages/Government-approves-program-to-strengthen-economic-ties-with-Latin-American-countries.aspx>.
- Kacowicz, A.M. (2017). Triangular Relations: Israel, Latin American Jewry, and Latin American Countries in a Changing International Context, 1967-2017. *The Israel Journal of Foreign Affairs*, XI:2 (2017), 203.
- Kacowicz, A. M., Bar-Siman-Tov, Y. (2000) *Stable Peace Among Nations*. Rowman & Littlefield Publishersm.
- Katz, Y. (2017). *Why Israel has the most technologically advanced military on Earth*, Retrieved August 17, 2020 from <https://nypost.com/2017/01/29/why-israel-has-themost-technologically-advanced-military-on-earth>.
- Landau, N. (2019). *Netanyahu Welcomes Brazil's Bolsonaro to Israel, Days Before Election*, Retrieved August 15, 2020 from <https://www.haaretz.com/israel-news/.premiumbrazil-s-bolsonaro-arrives-in-israel-days-before-election-1.7067601>.
- Lazaroff, T. (2019). *Israel to attend Expo 2020 Dubai, an Arab State with whom it has no Ties*. Retrieved August 31, 2020 from <https://www.jpost.com/Arab-Israeli-Conflict/Israelis-permitted-to-come-to-2020-World-Expo-in-UAE-607376>.
- Oster, M. (2019). *Brazilian President Jair Bolsonaro walks back embassy move promise*, Retrieved from <https://www.jpost.com/Israel-News/Brazilian-President-Jair-Bolsonaro-walks-back-embassy-move-promise-585160>.
- Radio Uruguay. (2019). *El embajador de Israel se entrevistó con Lacalle Pou*, Retrieved August 22, 2020 from <https://radiouruguay.uy/embajador-de-israel-se-entrevisto-con-lacalle-pou/>.
- Ran, A. & Cahan J.A. (2012). *Introduction: Rethinking Jewish Identity in Latin America. Returning to Babel: Jewish Latin American Experiences, Representations, and Identity* (eds.), 6-7.
- SIPRI (2019). *Arms Transfers Database*. Retrieved from: http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php.
- The Times of Israel. (2019). *Israel named world's 8th largest arms exporter*. Retrieved August 17, 2020 from <https://www.timesofisrael.com/israel-named-worlds-8th-largest-arms-exporter/>
- Vysotskyi, O.Y. (2017). Technologies of legitimation in international relations. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 20(10), 98-104. <https://doi.org/10.15421/1717138>.
- Waltz, K. (2001). *Man, the State, and War: A Theoretical Analysis*. New York, Columbia University Press, 80-123.
- Waxman, D (2003). *Between Isolation and Integration: The Jewish Dimension in Israeli Foreign Policy*, Israel Studies Forum, XIX:1.
- Wermenbol, G. (2019). *Israel's Latin America Push*. Retrieved August 25, 2020 from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/israel-s-latin-america-push/>